

MEMORANDUM

I. Przedmiot

Przedmiotem niniejszego memorandum, sporządzonego na zlecenie Stowarzyszenia Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności” z siedzibą w Warszawie jest:

- ocena podstaw prawnych oraz prawidłowości przypadków dekorowania budynków szkół publicznych w Polsce barwami narodowymi (w tym flagami) państwa obcego (tj. Ukrainy), z jednoczesnym pominięciem barw polskich biało-czerwonych (flagi państwowej).

Memorandum ma charakter wstępny tj. niewyczerpujący, a cel jego jest praktyczny, stąd przedstawiono w nim najpierw **wnioski i rekomendacje** (pkt II), dopiero następnie: **podstawę** prawną oraz urzędową wniosków (pkt III), a na końcu syntetyczną **analizę**, uzasadniającą wnioski (pkt IV).

II. Wnioski i rekomendacja

1. Brak przepisów prawa regulujących umieszczanie na budynkach szkół publicznych barw narodowych lub flag państw obcych.
2. Dotychczasowa praktyka stosowana w polskich urządach publicznych i innych miejscach o charakterze publicznym, dopuszczała wyłącznie umieszczanie symboli państw obcych (barw narodowych lub flag państwowych), w towarzystwie oraz z zachowaniem pierwszeństwa polskiej flagi państwowej.
3. Z Konstytucji RP oraz ustawy o godle, barwach i hymnie jednoznacznie należy wnioskować, że barwy narodowe polskie (w tym flaga państwowa) muszą mieć zapewniony prymat prawny na terenie całej Polski, a więc także przy eksponowaniu ich na budynkach szkół publicznych. Potwierdza to treść szczegółowych wytycznych MSWiA z 2017 r., jak i dobrych praktyk BBN.
4. W związku z tym, w tych przypadkach gdzie doszło do wywieszenia na budynkach szkół publicznych jedynie barw narodowych państwa obcego (Ukrainy) **należy rekomendować** co najmniej natychmiastowe umieszczenie tam także barw narodowych polskich (w tym flagi polskiej), z zachowaniem zasad pierwszeństwa dla barw narodowych polskich. Niedopuszczalne jest umieszczanie wyłącznie barw (flagi) Ukrainy. Niedozwolone jest też eksponowanie ich dłużej, niż barw polskich.

III. Podstawa

Przedstawione zagadnienie należy odnieść do:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (por. m.in. art. 28; „**Konstytucja RP**”);
- ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych z dnia 31 stycznia 1980 r. (por. m.in. art. 1 ust. 2; „**ustawa o godle, barwach i hymnie**”);
- ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. („**ustawa o systemie oświaty**”);
- ustawy prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. („**prawo oświatowe**”);
- „Biało-czerwona” tj. opracowania Alfreda Znamierowskiego, wydane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji w 2017 r., opublikowane m.in. na stronach www Kuratorium Oświaty w Katowicach („**wytyczne MSWiA**”);
- „Duma i szacunek Zasady oraz dobre praktyki godnego postępowania wobec polskich symboli państwowych”, opracowania Biura Bezpieczeństwa Narodowego („**dobre praktyki BBN**”).

IV. Analiza

Zgodnie z **art. 28 ust. 4 Konstytucji RP**, który znajduje się w I rozdziale ustawy zasadniczej pt: „Rzeczpospolita”: „*Godło, barwy i hymn Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ochronie prawnej*”, przy czym szczegóły dotyczące godła, barw i hymnu określa ustawa.

Ustawą tą jest aktualnie **ustawa o godle, barwach i hymnie**, której naczelną zasadę wyraża jej **art. 1** stanowiący, że symbolami Rzeczypospolitej są m.in. barwy biało-czerwone, zaś: *„otaczanie tych symboli czcią i szacunkiem jest prawem i obowiązkiem każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej oraz wszystkich organów państwowych, instytucji i organizacji”*.

Z powyższego wynika, że „*otaczanie czcią i szacunkiem*” m.in. barw biało-czerwonych (zwykle prezentowanych na budynkach publicznych w formie flagi państwowej) jest nie tylko prawem, ale też **obowiązkiem** m.in. instytucji, a do takich należą szkoły publiczne (por. argument z art. 2a oraz art. 7 ust. 3 ustawy o godle, barwach i hymnie).

Konkretyzacja reguł zachowania „*szacunku i czci*” następuje tak w przepisach prawach, które wymagają zachowania określonej, prawnie wiążącej formy dla symboli narodowych, jak i np. flagi (por. np. art. 4 ust. 3 ustawy o godle, barwach i hymnie – co do barw Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 6 ust. 3, co do flagi państwowej), jak i w regułach mających źródło poza przepisami prawa stanowionego (np. regułach heraldycznych, regułach wynikających z zwyczajów międzynarodowych, przyjętych i akceptowanych zwyczajów).

Dla drugiej grupy szczególnie znacznie mają określone przez polskie organy władzy publicznej, kompetentne merytorycznie i formalnie w tym zakresie, normy tzw. „miękkiego prawa” o charakterze rekomendacji, wytycznych, czy dobrych praktyk.

Obecnie należą do nich przede wszystkim wytyczne MSWiA, w jakich podkreślono m.in.:

„Na terenie RP flaga państwowa Rzeczypospolitej Polskiej ma zawsze pierwszeństwo przed wszystkimi innymi flagami. Jeśli eksponuje się na masztach więcej flag, flagę państwową RP podnosi się (wciąga na maszt) jako pierwszą i opuszcza jako ostatnią” (vide: s. 12 wytycznych MSWiA; podkr. własne).

Z kolei w dobrych praktykach BBN, pod nieprzypadkową nazwą „Duma i szacunek”, czytamy: „Należy dbać, aby symbole Rzeczypospolitej Polskiej umieszczane były zawsze w godnym i honorowym miejscu, a także **uprzywilejowanym względem symboli innych państw oraz innych znaków**” (vide: s. 7 dobrych praktyk BBN, podkr. własne).

Reasumując, zarówno z przepisów prawa, jak i powszechnie dotąd przyjmowanych oraz uznawanych reguł wynika, że niedopuszczalna będzie sytuacja eksponowania na terenie szkół publicznych wyłącznie barw (w tym flag) państwa obcego (Ukrainy), z pominięciem barw polskich. Sytuacja taka, zwłaszcza trwająca przez nieoznaczony, bliżej niesprecyzowany okres czasu, nie tylko nie ma żadnej podstawy prawnej, ale wprost **narusza zasadę prawnego uprzywilejowania barw biało-czerwonych, jako symbolu Rzeczypospolitej Polskiej.**

O ile bowiem nie ulega wątpliwości, że w sytuacji eksponowania symbolów państw obcych, zwłaszcza ich flag państwowych – niedozwolone byłoby ich pierwszeństwo i uprzywilejowanie wobec polskiej flagi państwowej, to tym bardziej niedopuszczalne jest eksponowanie jedynie barw narodowych, czy flagi państwa obcego (Ukrainy) w budynkach szkół publicznych.

Stanowi to wszak dalej idące uprzywilejowanie takich, obcych barw, niż umieszczenie ich po niewłaściwej stronie flagi polskiej tzn. z naruszeniem reguł pierwszeństwa.

Szkoły publiczne są przy tym „instytucjami”, o jakich mowa w art. 1 ust. 2 ustawy o godle, barwach i hymnie i takie postępowanie rażąco narusza **obowiązek** otoczenia polskich barw „*czcią i szacunkiem*” - poprzez preferowanie i propagowanie barw (flagi) obcych.

Kwestia podstaw i ewentualnych sankcji dla dyrektorów szkół publicznych za dopuszczenie do wyżej omówionych nieprawidłowości, wykracza poza zakres niniejszego opracowania.

W ramach niniejszego memorandum nie rozważano także potencjalnych (nie)prawidłowości w przedstawieniu samych barw narodowych, czy flag państwowych Ukrainy, z punktu widzenia przepisów prawa ukraińskiego, czy możliwości negatywnego wpływu opisanej praktyki na relacje polsko-ukraińskie, w razie zaistnienia potencjalnych incydentów dot. prezentowanych symboli ukraińskich na terenie szkół publicznych.

Kraków, dnia 29 marca 2022 r.

Krzysztof Bielański, radca prawny